

Criminology of Sexual Orientation in Slum Areas and the Role of Cyberspace in It

Hamed Pourian¹, Fatemeh Ahadi^{1*}, Jamal Beigi¹

1. Department of Criminal Law and Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Marriage is one of the most sensitive stages of human life, which according to its nature should meet the needs of the people involved in it, but today, due to the changes in the era of communication and the expansion of the cyberspace in cultural and social attitudes and the economic situation of the society, we are witnessing the emergence of a new pattern of relations between men and women, which is known as "Ham Bashi". Therefore, the purpose of this article is to investigate the criminology of this phenomenon in slum areas and the role of cyber space in it.

Method: This research is of a theoretical type and the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library-based and was done by referring to documents, books and articles.

Ethical Considerations: In all stages of writing the present research, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Results: Based on the findings of the research, the legal theories regarding cohabitation include non-criminal and criminal theories, which by examining the phenomenon of cohabitation can have legal consequences and effects such as illegitimate relationship, illegitimate children, lack of entitlement to alimony, lack of support from the law, and the ever-increasing decrease in the marriage rate, reducing the desire to have children, domestic violence, sexual infidelity, social isolation, non-registration of marriage and lack of birth certificate, and also lead to medical consequences, including sexual diseases, mental and emotional problems, and criminal abortion; These consequences will increase sexual coexistence with the effect of cyberspace on criminological theories such as rational choice, neutralization theory, preferred association theory, legitimate goals and means theory, and pressure theory.

Conclusion: Examining the triangle of sexual cohabitation, slum living and cyber space shows that with the expansion of cyber space where social communication is easily exchanged in a free space, along with the economic problems that exist in slum areas, the desire for formal marriage has decreased and for this reason, in order to satisfy sexual needs and economic needs, it has caused the spread and expansion of sexual cohabitation.

Keywords: Sexual Intercourse; Slum Areas; Cyber Space; Victimization; White Marriage

Corresponding Author: Fatemeh Ahadi; **Email:** Fatemeh.ahadi1394@gmail.com

Received: December 12, 2023; **Accepted:** February 02, 2024; **Published Online:** July 23, 2024

Please cite this article as:

Pourian H, Ahadi F, Beigi J. Criminology of Sexual Orientation in Slum Areas and the Role of Cyberspace in It. Medical Law Journal. 2024; 18: e10.

مجله حقوق پزشکی

دوره هجدهم، ۱۴۰۳

Journal Homepage: <http://ijmedicallaw.ir>

انستیتو اخلاق پزشکی و حقوق سلامت

انجمن علمی حقوق پزشکی ایران

مطالعه جرم‌شناختی هم‌باشی جنسی در مناطق زاغه‌نشین و نقش فضای سایبر در آن

حامد پوریان^۱، فاطمه احدی^{۱*}، جمال بیگی^۱

۱. گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: ازدواج یکی از حساس‌ترین مرحله زندگی انسان به شمار می‌رود که با توجه به ماهیت آن باید پاسخگویی نیازهای افراد دخیل در آن باشد، اما امروزه با توجه به تغییرات به وجود آمده در عصر ارتباطات و گسترش فضای سایبر در نگرش‌های فرهنگی، اجتماعی و وضعیت اقتصادی جامعه شاهد ظهور الگوی جدیدی از روابط میان زن و مرد هستیم که با عنوان «هم‌باشی» معروف است، لذا هدف مقاله حاضر بررسی جرم‌شناختی این پدیده در مناطق زاغه‌نشین و نقش فضای سایبر در آن است.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها: بر پایه یافته‌های پژوهش نظریه‌های حقوقی ناظر بر هم‌باشی جنسی شامل نظریه غیر جرم‌انگارانه و جرم‌انگارانه است که با بررسی پدیده هم‌باشی جنسی می‌تواند پیامدها و آثار حقوقی، از جمله رابطه نامشروع، موالید نامشروع، عدم استحقاق نفقه، عدم حمایت قانون، کاهش روزافزون نرخ ازدواج، کاهش تمایل به فرزندآوری، خشونت خانگی، خیانت جنسی، انزوای اجتماعی، عدم ثبت واقعه ازدواج و بی‌شناسنامه و همچنین پیامدهای پزشکی، از جمله بیماری‌های جنسی، مشکلات روحی و روانی و سقط جنین جنایی را به دنبال داشته باشد که این پیامدها با تأثیر فضای سایبری بر نظریه‌های جرم‌شناختی، از جمله انتخاب عقلانی، نظریه خنثی‌سازی، نظریه معاشرت‌های ترجیحی، نظریه اهداف و وسایل مشروع و نظریه فشار موجب افزایش هم‌باشی جنسی خواهد شد.

نتیجه‌گیری: بررسی مثلث هم‌باشی جنسی، زاغه‌نشینی و فضای سایبر نشانگر این است که با گسترش فضای سایبر که در آن ارتباطات جمعی به راحتی در فضایی آزادانه تبادل می‌شود و در کنار آن مشکلات اقتصادی که در مناطق زاغه‌نشین وجود دارد باعث کم‌رنگ شدن تمایل به ازدواج رسمی شده است و به همین علت به منظور برآوردن نیازهای جنسی و در کنار آن نیازهای اقتصادی باعث رواج و گسترش هم‌باشی جنسی شده است.

واژگان کلیدی: هم‌باشی جنسی؛ مناطق زاغه‌نشین؛ فضای سایبر؛ بزه دیدگی؛ ازدواج سفید

نویسنده مسئول: فاطمه احدی؛ پست الکترونیک: Fatemeh.ahadi1394@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۳؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۵/۰۲

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Pourian H, Ahadi F, Beigi J. Criminology of Sexual Orientation in Slum Areas and the Role of Cyberspace in It. Medical Law Journal. 2024; 18: e10.

مقدمه

ازدواج پدیده ایست که از دیرباز و از زمان پیدایش انسان بوده و تا امروز نیز ادامه داشته است، بماند که در این دوره از یک طرف دیگر تمایلی برای ازدواج وجود ندارد و سن ازدواج در حال افزایش است و از طرفی دیگر انواع و اقسام ازدواج‌های به وجود آمده مثل ازدواج موقت، ازدواج صوری، ازدواج یومیه و... و از طرفی میزان طلاق هم چه به صورت رسمی، چه به صورت عاطفی رو به افزایش است (۱). خداوند متعال در کتاب وحی، ازدواج را یکی از آیات کمال و عظمت و قدرت الهی دانسته است و در سوره روم آیه ۲۱ می‌فرماید: «از نشانه‌های قدرت الهی این است که برای شما از جنس خودتان، جفتی بیافرید تا در برابر او آرامش یابید و با هم انس گیرید و میان شما رأفت و مهربانی برقرار فرمود، همانا در این امر برای مردم باخرد، علم و حکمت حق آشکار است.» پیوند مرد و زن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و اسلام فقط ازدواج را مشروع قرار داده و از هر نوع پیمان دیگر خارج از چهارچوب شرع ممانعت کرده است. به طور کلی اسلام ازدواج را پیوند طبیعی و سنتی از سنت‌های اجتماعی می‌داند. خداوند در سوره رعد آیه ۳۸ قرآن می‌فرماید: «ای پیامبر ما قبل از شما پیامبرانی فرستاده‌ایم که دارای همسران و زنانی بوده‌اند.» اسلام تا جایی به سنت ازدواج اهمیت داده که آن را مصادف با کامل شدن دین زن و مرد می‌داند.

ازدواج، از رایج‌ترین عقود جامعه بشری است. ازدواج در غرب رابطه خصوصی و شخصی است. وقتی زن و مردی زیر یک سقف و بدون تحقق ازدواج، حتی بدون قصد و بدون ثبت رسمی، قانونی و حقوقی آن در کنار هم زندگی می‌کنند و هم‌خانه می‌شوند، به آن ارتباط «ازدواج سفید» می‌گویند. این نوع زندگی یکی از شیوه‌های رایج در غرب است. ازدواج سفید در شرف تبدیل به یکی از چالش‌های جدید جامعه ایران می‌باشد (۲). ظهور پدیده هم‌باشی خود نشانگر برخی خلل در نظام اجتماعی است که نمی‌تواند نیازهای افراد را در قالب‌های مشروع جامعه برطرف نماید، در نتیجه این خلل است که افراد به منظور برطرف کردن نیازهای خود به دنبال سبک‌های

زندگی می‌روند که مشروع و قانونی نیست، اما آن‌هایی که چنین روابطی را دارند، ممکن است احساس کنند که ازدواج برای آن‌ها مناسب نیست. آن‌ها ازدواج را به دلایل ایدئولوژیک رد نمی‌کنند؛ آن‌ها این ازدواج را مهم نمی‌دانند تا ازدواج کنند و عقیده دارند ازدواج تأثیری در تعهد و احساسات آن‌ها نسبت به شریک آن‌ها نخواهد داشت (۳). با توجه به تغییرات و مدرنیته شدن بر اساس اصول غربی و همچنین تغییرات ساختار اجتماعی دچار دگرگونی و تغییرات نوینی شده است. ریشه‌های این تحولات را باید در انقلاب جنسی اواخر دهه ۱۹۶۰ در کشورهای آمریکایی و اروپایی جستجو کرد (۴). این انقلاب به تدریج به تغییر گفتمان جنسی و تغییر اساسی در نگرش‌ها، اخلاق و رفتار جنسی در بسیاری از کشورهای غربی منجر شد که از مهم‌ترین نتایج آن رشد و توسعه روابط جنسی قبل از ازدواج در میان افراد هست. این انقلاب باعث گردیده که امر ارضای جنسی بدون ازدواج به امری طبیعی و عادی تبدیل گردد.

هم‌خانگی (Cohabitation) یا زیست مشترک همراه با رابطه جنسی بدون ازدواج رسمی و قانونی، محصول انقلاب جنسی دهه ۶۰ میلادی است. در چاپ چهارم از فرهنگ لغت میراث آمریکایی از ازدواج سفید به عنوان ازدواج بدون رابطه جنسی یاد می‌گردد. همچنین زندگی مشترک قبل از ازدواج قبل از سال ۱۹۷۰ در ایالات متحده آمریکا امری نادر بود، اما تا دهه ۲۰۰۰ میلادی تازگی و ننگ در برابر زندگی مشترک قبل از ازدواج هر دو طرف دخیل در این رابطه از بین رفته بود (۵)، هرچند هم‌خانگی در اروپا پدیده جدیدی نیست و پیش از انقلاب جنسی دهه ۱۹۶۰ نیز به علل گوناگون در برخی جوامع اروپایی یافت می‌شد، در آن زمان، عملی غیر قانونی، مشمول مجازات و البته نادر بود. کایرنان (Kiernan) در مقاله خود نشان می‌دهد که در دوره‌های اولیه پیدایش هم‌خانگی غالباً افراد فقیر که توانایی ازدواج نداشتند، وارد این گونه روابط می‌شدند و مشکلات اقتصادی یکی از مهم‌ترین علل شکل‌گیری آن بود. عده‌ای دیگر نیز به سبب مشکلات پس از جدایی یا مرگ شریک زندگی خود وارد این روابط می‌شدند، اما از دهه ۱۹۶۰ به بعد در اروپا، این بار نه صرفاً افرادی با شرایط

لذت‌طلبی، دوستی با افراد سابقه‌دار در ازدواج سفید، از هم‌گسستگی خانواده، فقدان کیفرگذاری مستقل برای ازدواج سفید، عدم نظارت همگانی، کسب حمایت برای زنان و عدم تعهد و مسئولیت در ازدواج سفید است (۱۰).

سهراب‌زاده، نوروزی و کویری (۱۳۹۶ ش.) در پژوهشی با عنوان «ازدواج سفید؛ انگیزه‌ها و زمینه‌ها»، به این نتیجه رسیده‌اند که همه افرادی که این نوع رابطه را انتخاب کرده‌اند از یک سنخ نیستند و نمی‌توان برای همه آنان داوری مشترکی داشت. آنان دلایل شخصی متفاوتی برای انتخاب این سبک از هم‌زیستی دارند. کسانی که این سبک از زندگی را انتخاب کرده‌اند، معمولاً تمایلی به آشکارکردن رابطه خود برای غریبه‌ها ندارند (۱۱).

آزاد ارمکی و همکاران (۱۳۹۱ ش.) در مطالعه‌ای تحت عنوان «هم‌خانگی، پیدایش شکل‌های جدید خانواده در تهران» به این نتیجه رسیده‌اند که هم‌خانگی محصول فرایند تجدد ایرانی و گسترش جهانی‌شدن و ورود آن به ایران است؛ فرایندهایی که ابتدا با تغییر اوضاع اقتصادی و فرهنگی (نظام ارزشی) جامعه، به تدریج تغییرات اجتماعی متفاوتی را در داخل کشور پدید می‌آورند. نتیجه این تغییرات اجتماعی که خود برآمده از تحولات اقتصادی و فرهنگی سال‌های اخیر است، پیدایش الگوهای هم‌خانگی در میان برخی از جوانان کشور بوده است (۱۲).

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

روش

این تحقیق از نوع نظری بوده و روش تحقیق به صورت توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای است و با مراجعه به اسناد، کتب و مقالات صورت گرفته است.

اجتماعی خاص، بلکه گروه‌های متفاوتی از مردم به سمت این شکل از رابطه‌ها رفتند و به تدریج هم‌خانگی در میان بیشتر طبقات و گروه‌های اجتماعی رواج یافت که در این میان عوامل محیطی (شرایط اقتصادی، ساختار اجتماعی، چهارچوب قانونی و رسمی)، عوامل مداخله‌گر (شرایط خانوادگی، کم‌رنگ‌شدن نظارت، زیست در مهاجرت) و عوامل زمینه‌ای (تجربه رابطه و جهان‌بینی فردی) عوامل مؤثر در ازدواج سفید هستند (۶).

آمار هم‌باشی در سراسر جهان با روند رو به رشدی مواجه است. در سال ۲۰۱۲، حدود هشت میلیون زوج در آمریکا زندگی هم‌باشی داشتند. در انگلستان این آمار از ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۱ به حدود سه میلیون نفر در سال ۲۰۱۰ افزایش پیدا کرده است (۷). امروزه شاهد ظهور نشانه‌های الگوی جدیدی از روابط زن و مرد با عنوان هم‌خانگی بدون ازدواج (هم‌باشی، هم‌بالینی) هستیم که در ادبیات روزنامه‌نگارانه و زبان برخی از جوانان، «ازدواج سفید» خوانده می‌شود. به نظر می‌رسد چنین سبک‌های زندگی نوظهوری، بیشتر در مناطق حاشیه شهرهای بزرگ پدید می‌آیند (۸).

۱. پیشینه پژوهش: در خصوص مسائل جرم‌شناختی هم‌باشی جنسی و نقش فضای سایبر تحقیقات کاملی وجود ندارد، لذا به برخی از تحقیقات صورت‌گرفته به مسائل جامعه‌شناختی این دیده پرداخته‌اند، اشاره می‌گردد.

شاهوردی، پورحسین و لواسانی (۱۴۰۰ ش.) در پژوهشی تحت عنوان «واکاوی پدیدارشناسانه هم‌باشی (ازدواج سفید) مورد مطالعه جوانان شهر تهران» به این نتیجه رسیده‌اند که ازدواج سفید رابطه‌ای رضایتمندانه و آزادانه است که همراه با فرایند گذار به سمت مدرنیته، بیش از گذشته به عنوان یک سبک زندگی جایگزین ازدواج یا پیش از ازدواج در دسترس برخی جوانان شهر تهران قرار گرفته است (۹).

آقایی (۱۳۹۸ ش.) در پژوهشی تحت عنوان «واکاوی جرم‌شناسانه ازدواج سفید با رویکرد جامعه‌شناختی» به این نتیجه رسیده است که رابطه معنی‌دار و مستقیم ازدواج سفید با عقاید فمینیستی، عدم اعتقاد به هنجارها و اصول مذهبی، شرایط بد اقتصادی و بیکاری، مخالفت با ازدواج سنتی،

یافته‌ها

یکی از انواع جدید و رو به گسترش روابط بین زن و مرد هم‌باشی جنسی است. هم‌باشی جنسی، بیانگر رابطه نامشروع، غیر قانونی و هم‌خواهی دو جنس مخالف در یک مکان مشترک است؛ رابطه‌ای که خارج از تعهدات یک ازدواج رسمی بوده و طرفین صرفاً جهت ارضای نیاز جنسی، در مسکن مشترک سکنی می‌گزینند. در جامعه ایرانی هم‌باشی جنسی به عنوان یک عمل ضد ارزشی محسوب می‌شود. از سویی نیز نظریه‌های حقوقی ناظر بر هم‌باشی جنسی شامل نظریه غیر جرم‌انگارانه و جرم‌انگارانه است که با بررسی پدیده هم‌باشی جنسی می‌تواند پیامدها و آثار حقوقی، از جمله رابطه نامشروع، موالید نامشروع و سقط جنین غیر قانونی، عدم استحقاق نفقه، عدم حمایت قانون، کاهش روزافزون نرخ ازدواج، کاهش تمایل به فرزندآوری، خشونت خانگی، خیانت جنسی، انزوای اجتماعی، عدم ثبت واقعه ازدواج و فرزندان نامشروع و بی‌شناسنامه را به دنبال داشته باشد که این پیامدها با تأثیر فضای سایبری بر نظریه‌های جرم‌شناختی، از جمله انتخاب عقلانی، نظریه خنثی‌سازی، نظریه معاشرت‌های ترجیحی، نظریه اهداف و وسایل مشروع و نظریه فشار موجب افزایش هم‌باشی جنسی خواهد شد.

بحث

۱. مفاهیم

۱-۱. هم‌باشی جنسی: برای روشن‌شدن و ترسیم حدود مفهوم هم‌باشی جنسی ابتدا باید مفهوم ازدواج را مورد بررسی قرار دهیم. ازدواج و زناشویی، از جمله مسائل مهم بشری در طول تاریخ بوده است و با توجه به نهاد خانواده، هرگونه تغییر و تحول در جامعه، نهاد خانواده را تغییر خواهند داد. افزایش سن ازدواج دختران و رواج پدیده مجرد در آنان از جمله تحولاتی است که به دنبال تغییرات کلان در سطح جامعه ایجاد شده است (۱۳). ازدواج، در عرف و شرع، پیمان زناشویی است که بر اساس آن، برای مرد و زن در برابر هم تعهدات اخلاقی و حقوقی پدید می‌آید که سرپیچی (از بسیاری) از

آن‌ها، عقوبت و کیفر در پی خواهد داشت. بنابراین از دیدگاه اسلام، ازدواج یک قرارداد و پیمان شرعی میان یک زن و مرد با شرایطی ویژه و بسیار پسندیده و مطلوب است و از منظر فقه اسلامی، عملی مستحب و چه‌بسا مستحب مؤکد بوده که در برخی موارد واجب شمرده می‌شود (۱۴). بنابراین می‌توان وجه تمایز ازدواج معمولی با ازدواج سفید را در نبود یک قرارداد رسمی و مورد قبول اجتماع، در ازدواج سفید دانست که برخی از نویسندگان از آن با عنوان‌های هم‌باشی، روابط آزاد و هم‌بالینی یاد کرده‌اند. بنابراین ازدواج سفید دو معنا می‌تواند داشته باشد: معنای اول عبارت است از هم‌خانگی که ازدواج قانونی بدون ارتباط جنسی است؛ معنای دیگر، عبارت است از هم‌باشی که ارتباط جنسی میان دو غیر هم‌جنس بدون ازدواج رسمی است. معنای دوم شباهت زیادی به نکاح معاطاتی دارد. نکاح معاطاتی ازدواجی است که به منظور تشکیل خانواده و حق تمتع و رابطه جنسی میان دو جنس مخالف برقرار می‌شود، اما فاقد ایجاب و قبول لفظی است. در این ازدواج ممکن است طرفین بر مهریه، نفقه و سایر حقوق بین زوجین توافق کنند. صحت این نوع ازدواج (به معنای دوم) از نظر شرعی و قانونی وابسته به صحت عقد نکاح معاطاتی است. بر اساس ماده ۱۹۳ قانون مدنی، معاطات جز در مواردی که قانون استثناء کرده، صحیح است. از جمله موارد استثناء شده، عقد نکاح است. در ماده ۱۰۶۲ این قانون آمده است «نکاح واقع می‌شود به ایجاب و قبول به الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید»، یعنی صیغه عقد ازدواج به لحاظ حقوقی حتماً باید بیان شود و ایجاب و قبول باید لفظی باشد، مگر در حالت عجز از تلفظ باشد (۱۵). باید در نظر داشت که ازدواج سفید، با ازدواج موقت (صیغه) که در کشور ما دارای مشروعیت است، متفاوت است و نباید این‌گونه ازدواج‌ها را که در آن‌ها قصد و حتی گاهی قرارداد ازدواج وجود دارد را با هم‌خانگی مترادف دانست. همچنانکه لازم به ذکر است هم‌باشی جنسی با عنوان ازدواج سفید یا هم‌خانگی بدون ازدواج که در آن روابط جنسی هم وجود دارد نیز شناخته می‌شود. هم‌باشی جنسی زندگی مشترک زن و مرد

انسان‌ها «زیست حقیقی» و «زیست مجازی» و دوگانه‌شدن فعالیت‌ها و روابط اشخاص و به تبع آن تداعی بزهکاری و بزه‌دیدگی سایبری، جرم‌شناسان و جامعه‌شناسان جنایی را به سوی مطالعه علت‌شناختی حوزه فضای سایبری سوق می‌دهد.

۲. نظریه‌های حقوقی ناظر بر هم‌باشی جنسی

۱-۲. **نظریه غیر جرم‌انگارانه:** تضمین و رعایت حریم خصوصی افراد به عنوان یکی از مهم‌ترین مصادیق حقوق انسانی در نظام اسلامی است. انسان به ما هو انسان از آنچنان ارزش و موقعیتی برخوردار است که به هیچ‌وجه نباید وسیله قرار گیرد و کلیه حقوق برای پاسداری از این ارزش و موقعیت در کار هستند. یکی از مصادیق مهم حریم خصوصی مسأله ازدواج و تشکیل خانواده است.

همچنانکه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با الهام از اصول و ضوابط اسلامی توجه ویژه‌ای به اصل کرامت انسانی شده است. برابر بند ۶ از اصل دوم قانون اساسی، اصل «کرامت و ارزش والای انسانی و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا» را در کنار اصول اعتقادی دین اسلام و مذهب شیعه قرار داده است. اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران یکی از وظایف دولت را تأمین حقوق همه‌جانبه افراد و تساوی افراد و تساوی عموم در برابر قانون می‌داند که منبعث از اصل اساسی کرامت انسانی می‌باشد. از سویی نیز در روز ۲۴ آذرماه سال ۱۳۶۱ شمسی امام خمینی (ره) فرمان هشت ماده‌ای خطاب به قوه قضاییه و مسئولین اجرایی کشور صادر کرد که «منشور کرامت انسان» نام گرفته است. در تمامی موارد این فرمان به محترم‌شمردن حقوق افراد و رعایت ضوابط قانونی در برخورد با حقوق شرعی و مدنی تأکید می‌شود. بند ششم این فرمان می‌گوید «هیچ‌کس حق ندارد به خانه یا مغازه و یا محل کار شخصی کسی بدون اذن صاحب آن وارد شود یا کسی را جلب کند یا به نام کشف جرم یا ارتکاب گناه تعقیب و مراقبت نماید و یا نسبت به فردی اهانت نمود و اعمال غیر انسانی و اسلامی مرتکب شود یا به تلفن یا نوار ضبط صوتی دیگری به نام کشف جرم یا کشف مرکز گناه گوش کند یا برای کشف گناه و جرم، هرچند گناه بزرگی باشد، شنود بگذارد و یا دنبال

که دارای روابط جنسی بدون هیچ‌گونه قرارداد شرعی یا قانونی هستند، گفته می‌شود.

۲-۱. **مناطق زاغه‌نشین:** مناطق زاغه‌نشین، نواحی مسکونی هستند که در زمین‌هایی بدون مالکیت قانونی ساخته می‌شوند و یا به طور غیر قانونی مورد سکونت قرار می‌گیرند (۱۶). شکل‌گیری این پدیده، متنوع و متعدد بوده که ممکن است از مکانی به مکان دیگر متفاوت باشد (۱۷). رشد سریع شهرها، مهاجرت روستاییان به شهرها و عدم برنامه‌ریزی و طراحی مناسب، منجر به ایجاد ساختاری ناهمگون در حاشیه شهرها شده است و به تبع آن حاشیه‌نشینی به وجود آمده است. از دیدگاه شهرسازی، حاشیه‌نشینی نوعی اسکان غیر رسمی و شیوه‌ای از زیست موقت تلقی می‌شود که در خارج از محدوده‌های شهری و در زمین‌هایی که برای توسعه شهری پیش‌بینی نشده‌اند، شکل می‌گیرد و با ساخت و ساز غیر قانونی و تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی همراه است (۱۸).

۳-۱. **فضای سایبر:** پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات علیرغم تحول و دگرگونی که در زندگی بشر ایجاد می‌کند، چه‌بسا سبب بروز آسیب‌ها و صدماتی را به همراه داشته باشد. اعمال و رفتارهایی که در محیط رایانه‌ای و مجازی واقع می‌شود حاصل پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات و جایگزین محیط سنتی و فیزیکی است (۱۹). فضای سایبر عبارت است از مجموعه ارتباطات درونی انسان‌ها از طریق رایانه و وسایل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی. به تعبیر دیگر، فضای سایبر فضایی است که در آن فعالیت‌های مختلف در ابعاد داده‌ورزی و اطلاع‌رسانی، ارتباطات و ارائه خدمات، مدیریت و کنترل از طریق سازوکارهای الکترونیکی صورت می‌پذیرد این فضای بی‌پاسبان و رها که هر لحظه بر گستره آن افزوده می‌شود، فرصت بسیار مناسبی را برای افزایش انحرافات است، به نحوی که این انحرافات، یکی از چالش‌های اصلی تمامی جوامع بشری شده است، زیرا می‌توان به تعداد فرصت‌های آن، تهدیدهای اجتماعی، اخلاقی، حقوقی و سیاسی برشمرد (۲۰). به دیگر سخن فضای سایبر جلوه‌ای جدید است که با دوزیست‌شدن

یا رد این نوع نکاح وجود دارد، ارتباط آن‌ها مشروع تلقی شده و مشمول عنوان رابطه نامشروع نخواهد شد (۲۱).

نکته حائز اهمیت آن است که ازدواج سفید ماهیتی کاملاً خصوصی داشته و در خلوت افراد شکل می‌گیرد، هرچند ابعاد و آثار اجتماعی بر آن بار می‌شود. از جمله مشکلات استفاده از حقوق کیفری برای مقابله با ازدواج سفید، نقض حریم خصوصی است که باید به آن توجه کرد. چنانچه در فقه امامیه احترام به حریم خصوصی افراد و لزوم واردنشدن به مسائل شخصی و حریم خصوصی افراد مورد تأکید قرار گرفته است، مگر در چند مورد استثناً که مقوله ازدواج سفید از این مستثنیات نیست و ظاهراً ورود دولت و جرم‌انگاری و اتخاذ تدابیر نظارتی که مستلزم مداخله در حریم خصوصی افراد است به هیچ عنوان مجاز شمرده نشده است. همچنین در احکام دینی اسلام و مستندات آن تأکید شده که تحقیق و تفحص در خصوص این عمل قبیح و ناشایست است. در دین اسلام موارد فراوانی ذکر شده که در خصوص مسائل اخلاقی و جنسی خیلی تحقیق نکنید. همان‌گونه که امام صادق (ع) می‌فرماید: «شخصی نزد پیامبر مکرم (ص) اسلام آمد و به زنا اقرار کرد؛ پیامبر مکرم اسلام (ص) فرمودند: در صورتی که این گناه را مخفی می‌داشت و توبه می‌کرد، برای او بهتر بود.» به همین دلیل نیروی انتظامی و مراجع قضایی تنها زمانی می‌توانند ازدواج سفید را جرم بدانند که به شکل جرم علنی و آشکار باشد و ارتکاب آن از سوی افراد عفت جامعه را جریحه‌دار کند (۲۲).

برخی معتقدند زندگی به صورت «هم‌باشی» مانند صیغه طولانی‌مدت است و الزام نیست در برابر آن نگرانی وجود داشته باشد. این دیدگاه قابل دفاع نیست، زیرا ازدواج یک عقد است و نیاز به دو اراده و دو قصد برای تحقق آن دارد. ازدواج بدون لفظ از نظر فقهی «نکاح معاطی» نام گرفته است که از نظر فقهی، چنین ازدواجی باطل است و نمی‌توان توجیه شرعی برای آن توصیف کرد. نکاح معاطی، ازدواجی است که به منظور تشکیل خانواده، حق تمتع و رابطه زناشویی بین زن و مرد منعقد می‌شود، اما فاقد ایجاب و قبول لفظی است. شرعی و قانونی بودن ازدواج سفید در این مفهوم بستگی به درستی

اسرار مردم باشد و تجسس از گناهان غیر نماید یا اسراری که از غیر به او رسیده، ولو برای یک نفر فاش کند. تمام این‌ها جرم و گناه است و بعضی از آن‌ها چون اشاعه فحشا و گناهان، از کبایر بسیار بزرگ است و مرتکبین هر یک از امور فوق مجرم و مستحق تعزیر شرعی هستند و بعضی از آن‌ها موجب حد شرعی می‌باشد.»

قانونگذار ایران در بخش تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده در قانون مجازات اسلامی با عنوان جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی در ماده ۶۳۷ به رابطه نامشروع اشاره نموده است. نکته مهمی که باید در مورد ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی مد نظر قرار داد، عبارت «علقه زوجیت» است. در ابتدای امر به نظر می‌رسد که علقه زوجیت مورد نظر مقنن علقه زوجیت قانونی است، اما با توجه به نظریه مورخ ۱۳۶۳/۰۵/۰۹ شورای نگهبان در خصوص مقررات سابق قانون حمایت از خانواده و ماده ۱ قانون ازدواج، باید گفت که اگر علقه زوجیت به طریق شرعی و البته غیر رسمی (غیر قانونی) بین زن و مردی حاصل شده باشد، چون این علقه شرعی باعث محرمیت در بین آن‌ها خواهد شد، لذا ارتباط چنین زن و مردی رابطه نامشروع تلقی نمی‌شود؛ بنابراین «با وقوع عقد ازدواج به نحو صحیح ولو به طور غیر رسمی زن و مرد به زوجیت یکدیگر درمی‌آیند و از کلیه حقوق و وظایف زوجیت استفاده می‌کنند و از این جهت نمی‌توان هیچ‌کدام را تعقیب جزایی نمود» (نظریه مشورتی ۷/۱۳۷۴ - مورخ ۱۳۷۶/۰۵/۰۹).

همچنین «با توجه به اینکه شرط تحقق رابطه نامشروع موضوع ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی عدم علقه زوجیت است، در صورتی که دادگاه وجود رابطه زوجیت را بر اساس عقد ازدواج منقطع به اظهار طرفین ثابت و صادق بداند، مجوزی برای اعمال مجازات مقرر در ماده ۶۳۷ نخواهد بود» (نظریه مشورتی ۷/۵۸۸۱ - مورخه ۱۳۷۹/۰۹/۱۵). بنابراین به نظر می‌رسد حتی در صورتی که ازدواج بین زن و مردی از نوع «نکاح معاطاتی» (نکاح به لفظ مطلق و فعل مطلق، نه به لفظ خاص یا کتابت، بین زن و مردی که مانع شرعی برای ازدواج ندارند) باشد، علیرغم اختلاف نظرهایی که بین فقها در پذیرش

به منافع جامعه تعریف کرده‌اند. از آنجایی که منافع از مفاهیم نسبی بوده و تغییر زمان و مکان باعث تغییر مفهوم آن می‌گردد، از همین رو ماهیت نظم عمومی نیز امری متغیر و نسبی است که قلمرو آن با توجه تغییرات شرایط اجتماعی و اقتصادی، تغییر می‌کند و همین نسبی بودن ماهیت آن باعث اختلاف نظرهای فراوانی راجع به تعریف مبنا و قلمرو نظم عمومی گردیده است.

نکته دیگر آنکه مباحث مربوط به حقوق خانواده صرفاً جنبه حقوقی ندارد و به دلایل گوناگون با مسائل دینی اخلاقی و اجتماعی آمیخته است، ماهیت خانواده به گونه‌ای است که تنظیم روابط میان اعضای آن بسیار بیشتر از سایر قوانین در گرو آموزه‌های دینی و اخلاقی است و از این رو دخالت بیش از حد دولت و قوانین موضوعه را نمی‌پذیرد. با این حال اسلام با هدف تأمین سلامت و سعادت جامعه شرایطی دعا برای تشکیل خانواده و انحلال آن تعیین کرده تا از این طریق ضامن سلامت جامعه باشد، اما امروزه شاهد تضعیف بنیادهای خانواده و انحلال آن و افزایش مفاسد و انحرافات اجتماعی در جامعه می‌باشد. مجامع برای جلوگیری وقوع چنین انحرافات دست به قانونگذاری و اعمال دخالت در امور خانواده می‌زند.

برای نمونه ماده ۹۷۵ قانون مدنی به این مورد اشاره کرده است: «محکمه نمی‌تواند قوانین خارجی و یا قراردادهای خصوصی را که برخلاف اخلاق حسنه بوده و یا به واسطه جریحه‌دارکردن احساسات جامعه یا به علت دیگر مخالف با نظم عمومی محسوب می‌شود، به موقع اجرا گذارد، اگرچه اجرای قوانین مزبور اصولاً مجاز باشد.»

همچنین در نظام حقوقی اسلام که ممکن است که حق مشروع افراد در احکام اولیه، از طریق احکام ثانویه سلب شود، این سلب ناظر به مصالح عامه و نظم عمومی است که از طریق قواعد عامی مثل قاعده لاضرر، قاعده عسر و حرج، توجیه و اعمال می‌شود، لذا با توجه به آنچه گفته شد، چنین توافقی برخلاف نظم عمومی اخلاق حسنه و نامشروع است که از حیث ارتکاب عمل نامشروع و فعل حرام مطابق ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی قابل تعقیب و مجازات خواهد بود و

عقد نکاح بر اساس معاطات دارد. امام خمینی (ره) در تعریف نکاح معاطاتی می‌فرماید: اگر زن و مرد باهم گفتگو و قصد ازدواج کردند و زن با رفتنش به خانه مرد، مثال همراه جهیزیه، زوجیت ایجاد کند و مرد نیز زوجیت زن را با تمکین زن در خانه‌اش بپذیرد، در این صورت ازدواج معاطاتی صورت می‌گیرد. برخی در تعریف نکاح معاطاتی بیان می‌کنند: «نکاح معاطاتی، یعنی نکاحی که صرفاً به اعلام توافق و تراضی طرفین بسنده می‌شود و فاقد ایجاد و قبول لفظی باشد.» از این رو در ازدواج، صرف رضایت قلبی دختر و پسر کفایت نمی‌کند، علاوه بر این در ماده ۱۰۹۴ قانون مدنی ایران آمده است: نکاح واقع می‌شود به ایجاب و قبول به الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید، یعنی به لحاظ حقوقی باید صیغه عقد ازدواج بیان شود و ایجاب و قبول لفظی باشد، مگر در حالت عجز از تلفظ، البته این به معنای سخت‌گیری در امر ازدواج نیست. لفظ و سایر شرایط مثل مهریه، نفقه و... همگی نشان‌دهنده عظمت و اهمیت این پیمان مقدس است، پیمانی که نباید آلوده شود. برخی دیگر نیز معتقدند «هم‌باشی» نباید با دیگر اشکال قانونی، شرعی و عرفی زندگی مشترک بدون ثبت رسمی، از جمله ازدواج حقوق مشترک، نکاح معاطاتی، نکاح عرفی و اتحاد مدنی اشتباه شود. عوامل ایجاد پدیده «هم‌باشی و هم‌خانگی» عبارت‌اند از: ضعف اقتصادی، تورم خارج از قاعده و ناتوانی بعضی از شهروندان در قبال تأمین مخارج زندگی و تشکیل زندگی مشترک و تأخیر در سن ازدواج زمینه‌ساز ایجاد این پدیده اجتماعی هستند. عامل دیگر، وجود زنان مطلقه و به نوعی بیوه در جامعه است. وقتی آمار طلاق به حدی رسیده که تحمل آن برای جامعه بیش از توان و حاد است، آن وقت گرایش به «هم‌باشی» به خصوص نزد کسانی که باور و اعتقاد درونی و دینی الزام را ندارند، افزایش می‌یابد (۲۳).

۲-۲. نظریه جرم‌انگاران: نظم عمومی از مهم‌ترین نهادهای حقوقی است که در نظام حقوقی تمامی کشورها جایگاه ویژه‌ای دارد. این نهاد رابطه بسیار تنگاتنگی با منافع اجتماعی دارد و حتی بسیاری از حقوقدانان در تعریف نظم عمومی آن را

ترویج فساد و فحشا در جامعه خواهد شد و چون فحشا جامعه را به تباهی می‌کشد، لذا شارع مقدس اسلام این‌گونه روابط را حرام و ممنوع کرده است. بنابراین با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت رابطه نامشروع عبارت است از: برقراری ارتباط در مرادده بین دو جنس مخالف خارج از معیارهای متعارف شرعی به صور مختلف، خواه در قالب پیوندهای عاطفی منجر به ارتباط دوستانه و خواه در سطح پیشرفته جسمی و جنسی بدون وجود علقه زوجیت. قانونگذار ایران دو نوع مجازات را برای رابطه نامشروع مقرر نموده است: یکی مجازات زنا در باب اول کتاب دوم قانون مجازات اسلامی (حدود)؛ دیگری در کتاب پنجم همان قانون در ماده ۶۳۷، بنابراین از اولین تبعات ازدواج سفید به وجود آمدن یک رابطه نامشروع و در پی آن اعمال مجازات مخصوص به آن است که حسب مورد می‌تواند اعدام، رجم و شلاق حدی و تعزیری باشد.

۲-۳. مولید نامشروع: قانون مدنی ایران به پیروی از فقه اسلامی و در راه حمایت از خانواده مشروع و به منظور جلوگیری از گسترش روابط جنسی آزاد و افزایش اطفال نامشروع، طفل متولد از زنا را ملحق به زانی نمی‌داند. برای نمونه در ماده ۸۸۴ قانون مدنی چنین ذکر شده است: «ولدالزنا از پدر و مادر و اقوام آنها ارث نمی‌برد، لیکن اگر حرمت رابطه که طفل ثمره آن نسبت، به یکی از ابوبین ثابت و نسبت به دیگری به واسطه اکراه یا شبهه زنا نباشد، طفل فقط از طرف و اقوام او ارث می‌برد و بالعکس.»

البته خوشبختانه با تصویب رأی وحدت رویه ۶۱۷ - ۱۶۷۶/۰۴/۰۳ هیأت عمومی دیوان عالی کشور وضعیت اطفال ناشی از رابطه نامشروع مشخص شده است، مطابق این رأی بین طفل مشروع و نامشروع از جهت حقوق و تکالیف، اصولاً تفاوتی وجود ندارد و حسب ماده ۸۸۴ قانون مدنی صرفاً توارث بین اطفال نامشروع و ابوبین آنها منتفی است، بنابراین حقوق و تکالیف ابوبین طبیعی، مثل حضانت و ولایت و نفقه باقی است و اعلام ولادت به اداره ثبت احوال و اخذ شناسنامه برای فرزند نامشروع، با نام پدر اجباری است.

فرزند حاصل از آن نامشروع تعریف می‌شود که از حقوق اجتماعی از قبیل تحصیل و شناسنامه محروم خواهد بود و از والدین طبیعی خود ارث نخواهد بود و همسرش مستحق دریافت نفقه نخواهد بود (۲۱). در هم‌باشی جنسی، اگرچه انجام این نکاح با تراضی طرفین است، اما همه آثار آن را ایجاد نمی‌کند، چراکه چنین ازدواجی برخلاف هنجار و مذهب حاکم بر جامعه می‌باشد و تأثیر منفی آن بر ساختار و کارکرد خانواده، نظم و منفعت عمومی حاکم بر جامعه اسلامی را در مخاطره قرار می‌دهد و از طرف دیگر چون خانواده سالم پایه‌گذار اجتماعی سالم است، لذا واگذار نمودن شرایط و مقررات آن به صرف توافق طرفین قرارداد مخالف نظم و مصلحت عمومی است و مقنن با پیشرفت جوامع، ناگزیر احکام آمره خود را بر توافق زوجین سایه‌گستر می‌کند (۲۴). با توجه به اینکه ازدواج امر بسیار مقدس است، بنابراین چنین باهم‌بودن‌هایی که خارج از روابط شرعی ازدواج به وقوع می‌پیوندند، رواج فحشا و بی‌عفتی را به دنبال دارند، حتی اگر بین آن دو نفر هم توافقی صورت گرفته باشد، بی‌اعتبار است و در زمره رابطه نامشروع قرار می‌گیرد، از جمله موارد قابل توجه در هم‌باشی جنسی اضمحلال اخلاقی ناشی از این نوع روابط می‌باشد.

۳. پیامدها و آثار حقوقی هم‌باشی جنسی

۳-۱- رابطه نامشروع: به نظر می‌رسد عوامل متعددی در ارتباط با یکدیگر قرار می‌گیرند و زمینه‌ساز پدیده روابط فرازنشویی می‌شوند. به همین دلیل رابطه فرازنشویی تنها منحصر به زنان و مردانی نیست که در زندگی زناشویی خود نارضایتی دارند، بلکه فرایندی است که اگر فردی در آن قرار بگیرد، با توجه به شرایط علی که در طی این فرایند وجود دارد و فرد را احاطه می‌کند، به سوی این‌گونه از روابط سوق می‌یابد (۲۵). در ایران و اکثر کشورهای اسلامی خلوت‌کردن زن و مرد نامحرم با یکدیگر انجام اعمالی چون دست‌دادن، از آنجا که مغایر با اصول اخلاقی و اعتقادی اسلام است، نامشروع تلقی می‌شود، چراکه به هر حال روابط نامشروع اعم از اینکه توسط مردان و زنان متأهل صورت گیرد یا افراد مجرد موجب

داشته باشد، از جمله اخاذی، تهدید و ضرب و شتم و برای آن‌ها آسیب‌های متعدد اجتماعی، روانی، اقتصادی و حتی جسمی به وجود آورد. همچنین در این نوع ازدواج‌ها زن نمی‌تواند از بیمه اجتماعی شریک زندگی‌اش استفاده کند و حتی طرفین از یکدیگر ارث نمی‌برند. به همین خاطر قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ در فصل نوزدهم کتاب پنجم به مقررات کیفری مربوط به عدم ثبت واقعه نکاح اشاره کرده است، ماده ۶۴۵ این قانون چنین اشعار می‌داشت: «به منظور حفظ کیان خانواده ثبت واقعه ازدواج دائم، طلاق و رجوع طبق مقررات الزامی است، چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی مبادرت به ازدواج دائم، طلاق و رجوع نماید، به مجازات حبس تعزیری تا یک سال محکوم می‌گردد» که این ماده با تصویب قانون حمایت از خانواده نسخ گردیده و ماده ۴۹ این قانون جایگزین آن شده است که مقرر می‌کند: «چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی ازدواج دائم، طلاق یا فسخ نکاح اقدام یا پس از رجوع تا یک ماه از ثبت آن خودداری یا در مواردی که ثبت نکاح موقت الزامی است، از ثبت آن امتناع کند، ضمن الزام به ثبت واقعه به پرداخت جزای نقدی درجه پنج و یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می‌شود. این مجازات در مورد مردی که از ثبت انفساخ نکاح یا اعلام بطلان نکاح یا طلاق استنکاف کند نیز مقرر است.» از دیگر پیامدها و آثار حقوقی هم‌باشی جنسی می‌توان به کاهش روزافزون نرخ ازدواج، کاهش تمایل به فرزندآوری، خشونت خانگی، خیانت جنسی و انزوای اجتماعی اشاره نمود.

۴. پیامدها و آثار پزشکی هم‌باشی جنسی

۴-۱. بیماری‌های جنسی: بیماری جنسی یا مقاربتی (STD) برای به بیماری‌هایی گفته می‌شود که از یک شخص به شخص دیگر از طریق تماس جنسی سرایت کند. بیماری‌های مقاربتی شایع‌ترین گروه بیماری‌های عفونی قابل تشخیص به ویژه در کشورهای در حال توسعه‌اند. بنا بر گزارش سازمان بهداشت جهانی شیوع این بیماری‌ها سالانه ۳۷۶ میلیون مورد جدید است. حدود ۳۰ بیماری از طریق جنسی منتقل می‌شوند که مهم‌ترین آن‌ها کلامیدیا، سوزاک، سفلیس، و تریکومونیاژیس

۳-۳. عدم استحقاق نفقه: در مورد استحقاق نفقه زوجه در ازدواج سفید با توجه به اینکه شرط تحقق نفقه وقوع عقد نکاح به نحو صحیح می‌باشد و قوانین و مقررات ایران به تبعیت از نظر مشهور فقهای شیعه قائل به عدم صحت ازدواج سفید می‌باشد، لذا در چنین رابطه‌ای چنانچه زوج از پرداخت نفقه امتناع کند، به دلیل مفقودبودن شرط استحقاق نفقه، یعنی صحت وقوع عقد نکاح، زوجه مستحق دریافت نفقه نمی‌باشد و در صورت استنکاف زوج امکان پیگیری کیفری وجود ندارد (۲۶)، لذا در نفقه که مبنای آن به نوعی امنیت مالی برای زن در خانواده محسوب می‌شود، باعث از دست‌رفتن در هم‌باشی جنسی است.

۳-۴. عدم حمایت قانون: خانواده، زمانی می‌تواند به رشد و تعالی خود دست یابد که در بستر مناسب و با آگاهی و بینش صحیح، روابط شکل‌گرفته و عملکرد هر یک از زوجین، منطبق با کارکردهایی باشد که از آن‌ها انتظار می‌رود. بدیهی است اختلال در هر یک از شقوق ارتباطی در روابط طرفین می‌تواند به کل این پیکره آسیب برساند و منجر به صدمات جسمی و روحی جبران‌ناپذیر و در نهایت فروپاشی آن شود. نشاط، رشد و سعادت خانواده، نیازمند علل متعددی است که ارضای نیازهای جنسی به عنوان یک میل طبیعی و غریزی از مهم‌ترین آن‌ها به شمار می‌آید و شرع و قانون، تأمین صحیح آن را منحصرأ در قالب خانواده به رسمیت شناخته است (۲۷). یکی از آثار ازدواج و ثبت آن زیر چتر حمایت قانون قرار گرفته است. در ازدواجی که به صورت رسمی و قانونی شکل گرفته و ثبت شده است، اگر در موردی به طلاق بینجامد، زن می‌تواند تحت شرایطی نفقه، منزل مستقل و حضانت فرزندش را تقاضا کند، حتی به منظور برخورداری از حمایت‌های اقتصادی می‌تواند به سازمان‌های غیر دولتی و حتی بهزیستی مراجعه کند، اما در مورد ازدواج سفید به این دلیل که به صورت قانونی و شرعی منعقد و ثبت نشده است، اگر یکی از طرفین راضی به جدایی نباشد، پایان‌دادن به زندگی مشترک به ویژه در صورت داشتن فرزند به راحتی میسر نیست و می‌تواند مشکلات بسیاری را برای طرفین به خصوص زنان به همراه

شمار زیادی از زنان را تهدید می‌کند و بیانگر مسأله خطیر در بهداشت عمومی است، زیرا فقیرترین و جوان‌ترین افراد در معرض بیشترین خطر قرار می‌گیرد. در نظام حقوقی ایران با توجه به الهام‌پذیری مقررات و قوانین حقوقی از موازین احکام شرعی موجود در فقه امامیه سقط جنین در اکثر موارد جرم محسوب می‌شود و فقط در بعضی موارد معدود جرم محسوب نشده است، برای نمونه بعضی از فقهای معاصر چنین نظر دادند: «اگر مادر از نظر روحی حیات فردی و وضعیت خانوادگی و موقعیت اجتماعی به شکلی باشد که برای شخص وی، ادامه بارداری ناشی از زنا، ابداً قابل تحمل نباشد و چه‌بسا برای جلوگیری از مفتضح‌گردیدن، اقدام به خودکشی نماید، تنها در صورتی که به جنین روح دمیده نشده باشد و این امر منشأ حرج شدید باشد، سقط جایز است» (۲۱).

۵. رویکردهای جرم‌شناختی و نقش فضای سایبر در هم‌باشی جنسی: پژوهش حاضر به بررسی مطالعات جرم‌شناختی در هم‌باشی جنسی و نقش فضای سایبر در آن پرداخته است. از همین رو نظریه‌های جرم‌شناختی تأثیرگذار در پدیده هم‌باشی جنسی و همچنین فضای سایبر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. نظریه انتخاب عقلانی: در نظریه انتخاب عقلانی با توجه به اینکه فرد با قدرت عقل و به صورت آزادانه دست به انتخاب بزهکاری می‌زند و در این بین با تفکر بر میزان خطرات و منافع جرم است که به این سمت می‌رود، لذا در هم‌باشی جنسی نیز که با در نظر گرفتن مناطق زاغه‌نشین و فرد در حقیقت به خاطر برخی مسائل اقتصادی و اینکه به نوعی از شرایطی که در آن است، خارج گردد، دست به انتخاب عقلانی با در نظر گرفتن اهداف و وسایل مشروع است که می‌توان بر انجام انتخاب عقلانی و تحریکات فضای سایبر در این خصوص اشاره نمود، لذا انتخاب هم‌باشی جنسی برای فرار از نوعی تعهد رسمی به ازدواج می‌تواند در نظر گرفته شود.

۵-۲. نظریه خنثی‌سازی: استفاده از فنون خنثی‌سازی، بزهکاران را قادر می‌کند بدون اینکه احساس تقصیر کنند خارج از چهارچوب اخلاق و قانون عمل کنند، مثل این توجیه

هستند. با توجه به عوارض و اثرات این بیماری‌ها، پیشگیری از آن‌ها بسیار مهم است. به دلیل نداشتن علائم، این بیماری‌ها دارای اهمیت هستند و باید کنترل شوند (۲۸). یکی از ابعاد بهداشت جنسی پیشگیری از بیماری‌های منتقله جنسی می‌باشد. با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته، بیماری‌های مقاربتی، هنوز از معضلات بهداشتی جامعه امروزی می‌باشد. با افزایش شروع روابط ناسالم و خارج از عرف زناشویی از علل افزایش شیوع بیماری‌های جنسی می‌باشد. توجه به اینکه در هم‌باشی جنسی تعهدی برای طرفین در برقراری در تداوم ارتباط وجود ندارد، لذا احتمال ابتلا به بیماری‌های جنسی نیز افزایش می‌یابد.

۴-۲. ایجاد مشکلات روحی و روانی: برخی روابط به صورت پنهانی صورت می‌گیرد که با استرس و فشار روانی همراه است و ترس از برملا شدن روابط در خانواده و جامعه، عامل ایجاد این فشار روحی است. در بعضی موارد، شدت فشارهای عصبی و روانی به مرحله‌ای می‌رسد که افراد دست به خودکشی می‌زنند و این در حالی است که والدین و خانواده نیز از این مشکلات بی‌بهره نیستند (۲۹). در هم‌باشی جنسی بروز روابط عاطفی و آرامش میان زن و مرد به مانند ازدواج را به بار نمی‌آورد، زیرا بی‌ثباتی و ناپایداری از ویژگی‌های هم‌باشی جنسی است. علیرغم اینکه در هم‌باشی جنسی، هم‌خانگی هم به وجود می‌آید و برای مدت محدودی است، لذا رابطه عاطفی و الفت زناشویی را به بار نمی‌آورد، چراکه در این نوع رابطه به خاطر عدم تعهد رسمی شریک جنسی هر موقع که بخواهد می‌تواند به آن خاتمه دهد، بنابراین هر دو طرف همواره در اضطراب و نگرانی و احتمال بدبینی به یکدیگر به سر می‌برند که با خود مشکلات روحی و روانی را در پی خواهد داشت.

۴-۳. سقط جنین جنایی: از جمله پیامدهای ایجادشده در هم‌باشی جنسی، حاملگی‌های ناخواسته و به دنبال آن سقط جنین‌های غیر قانونی است. روابط غیر رسمی و آبستنی‌های ناخواسته راهی است که در پایان به موالید نامشروع یا سقط جنین غیر قانونی می‌انجامد. سقط جنین‌های نایمن جان

اقتصادی و هزینه‌های سنگین ازدواج رسمی، باعث می‌شود تا شخص به دلیل فقدان فرصت مشروع، به راه‌ها و ابزار نامشروع مانند ازدواج سفید تمسک جوید. ژرمی بنتام (Jeremy Bentham) پرهیزگاری و دوری از محرمات و جرائم را با انتخاب عقلانی توجیه می‌کند که سود بیشتر یا کمتر در ممنوعات با هم در تعارض است و عقل را به چالش انتخاب می‌کشد که کدام را انتخاب کند و سود دنیوی، اخلاقی یا اخروی را برگزیند، پس سعادت در حساب و کتاب اخلاقی است (۳۰). بنابراین با حساب و کتاب سعادت و منفعت اینکه هم‌باشی جنسی از ازدواج دائم راحت‌تر و اقتصادی‌تر باشد را از عوامل تأثیرگذاری است.

۵-۵. نظریه فشار: نظریه‌های فشار (Strain Theories) اساساً از آبخور کارهای رابرت مرتون (Robert K. Merton) (۱۹۳۸ و ۱۹۶۸ م.) سیراب می‌شوند. نظریه‌های فشار بیشتر در ارتباط با شیوه‌هایی بود که از آن طریق، تنش‌های میان ابزارهای مشروع و غیر مشروع دستیابی به هنجارها و ارزش‌های یک جامعه خاص به رفتار انحرافی (به جای رفتاری صرفاً بزهکارانه) منتهی می‌شود. تأثیر این اندیشه‌ها بر جرم‌شناسی، تأثیری عمیق بوده است. نظریه‌های فشار در پی نشان‌دادن هنجارها و ارزش‌هایی اجتماعی و فرهنگی بود که نظم یا بی‌نظمی اجتماعی را به وجود می‌آورند که در مبحث زیر به بررسی نظریه‌های فشار و ارتباط آن‌ها با فضای سایبر می‌پردازیم.

هنگامی که امکان دستیابی به آن اهداف وجود نداشته باشد، افراد به دنبال راه‌های دیگری برای دستیابی به آن اهداف می‌گردند، این راه‌ها ممکن است رفتار انحرافی باشد. مرتون چهار نوع رفتار انحرافی را که به هنگام تحقق شرط مذکور رخ می‌دهد، ذکر کرده است که عبارت‌اند از: نوآوری، رسم‌پرستی، انزواجویی و طغیان.

۱- نوآوری هنگامی رخ می‌دهد که فرد اهداف فرهنگی را می‌پذیرد، اما وسایل اجتماعی مورد قبول را برای دستیابی به آن اهداف نمی‌پذیرد.

که بین ازدواج سفید و رسمی تفاوتی نیست و تمام آنچه در ازدواج سفید وجود دارد در ازدواج رسمی نیز هست و مزیت ازدواج سفیدناشتن بار مالی و تشریفات و محدودیت است. منفعت‌گرایی، اصالت فرد و تفکرات فمینیستی از عمده عوامل گرایش به ازدواج سفید با تمسک به این نظریه است (۱۰). بررسی این نظریه در قالب فضای سایبر که با عادی جلوه‌دادن هم‌باشی جنسی و توجیه آن باعث افزایش هم‌باشی جنسی خواهد شد.

۳-۵. نظریه معاشرت‌های ترجیحی: اصطلاح جرم‌آموزی در نظرات یادگیری، واژه کلیدی است. هم‌نشینی و ارتباط نزدیک بین دانشجویان و قرابت زمانی و مکانی، احتمال تقلید انحراف یعنی، ازدواج سفید را بین آن‌ها افزایش می‌دهد. دانشجو با دیدن رفتار دیگر دانشجویان از سویی و امکان یافتن کسی که در محیط دانشگاه به ازدواج سفید تمایل دارد، از سوی دیگر و گسترش اباحه و فقدان ممنوعیت و تشویق مرتکبین ازدواج سفید، به سمت تقلید از دیگران می‌رود (۱۰). با توجه به ویژگی فضای سایبر که به صورت جهانی در دسترس افراد است، لذا با تأثیرپذیری از فرهنگ سایبری که به صورت گسترده در دسترس مخاطبان است، می‌توان یادگیری هم‌باشی جنسی را از فضای سایبر در زمره موارد محرم برای هم‌باشی جنسی دانست.

۴-۵. نظریه اهداف و وسایل مشروع: گروه سنی جوان، وقتی با توجه به مشکلات فراوان اقتصادی، ازدواج مشروع و رسمی و قانونی را با موانع و محدودیت‌های بسیار همراه می‌بینند، در برخی موارد با تمسک به ازدواج سفید به خواسته‌های عاطفی و جنسی خود پاسخ می‌دهند که این اقدام در پرتو نظریه انتخاب عقلانی صورت می‌گیرد. محدودیت و ممنوعیت کمتر ازدواج سفید و شرایط پیچیده مالی، اقتصادی و اجتماعی ازدواج شرعی و قانونی، سبب می‌شود تا شخص به دنبال فواید آنی و دنیوی و مضرات احتمالی کمتر در این دنیا باشد که عدم محاسبه درست و صحیح در سود و زیان دنیوی و اخروی، منتج به این گزینش می‌شود. غلبه شرایط مانع ازدواج رسمی مانند کمبود درآمد، شرایط نامساعد

۲- رسم‌پرستی هنگامی رخ می‌دهد که شخص وسایل فرهنگی مرسوم و پذیرفته را تأیید می‌کند، اما خود هدف را نمی‌پذیرد.

۳- انزواجویی وقتی رخ می‌دهد که فرد، هم اهداف تأییدشده فرهنگی و هم وسایل رسیدن به آن اهداف را طرد می‌کند.

۴- طغیان وقتی رخ می‌دهد که اهداف تأییدشده فرهنگی و وسایل دستیابی به آن، هر دو طرد می‌شود و فرد می‌خواهد اهداف و وسایل تازه‌ای را جایگزین آن کند.

حاصل آنکه ممکن است وضعیت کلی فضای سایبر (و نه افراد) به گونه‌ای باشد که هنجارها و ارزش‌های اجتماعی را در نوعی حالت بی‌ثباتی قرار داده یا حتی آن‌ها را تا حدودی تخریب کرده باشد، با توجه به اینکه افراد از آرزوها و خواسته‌هایی نامحدود برخوردارند و این جامعه است که به آرزوهای آنان جهت می‌دهد و آن را محدود می‌سازد. در هر حال اهمیت و اعتبار نظریه فشار پیوندی تفکیک‌ناپذیر با خود فضای سایبری می‌تواند داشته باشد که در این میان تأثیر فشار بر فرهنگ هم‌باشی جنسی خواهد داشت. هم‌باشی جنسی انحراف را می‌توان به عنوان نشانه‌ای از انحراف از یک ساختار در فضای سایبری تشریح کرد که در درون آن، آرزوهای متوقف‌شده از نظر فرهنگی و ابزارهای اجتماعی ساختاربندی شده، از یکدیگر جدا هستند. به بیانی دیگر، هم‌باشی جنسی، محصول نابهنجاری در فضای سایبری می‌تواند قرار بگیرد.

نتیجه‌گیری

در طول زندگی بشری در اجتماع و در فرهنگ‌های متفاوت، رابطه با جنس مخالف، اشکال و ابعاد متنوعی را به خود گرفته است. یکی از انواع جدید و رو به گسترش روابط بین زن و مرد هم‌باشی جنسی است. هم‌باشی جنسی، بیانگر رابطه نامشروع، غیر قانونی و هم‌خواهی دو جنس مخالف در یک مکان مشترک است؛ رابطه‌ای که خارج از تعهدات یک ازدواج رسمی بوده و طرفین صرفاً جهت ارضای نیاز جنسی، در مسکن مشترک سکنی می‌گزینند. در جامعه ایرانی هم‌باشی جنسی به عنوان یک عمل ضد ارزشی محسوب می‌شود، لذا آمار رسمی، در این زمینه وجود ندارد و یا تمایل چندانی به ارائه آن ندارند و حتی

کسانی که با این روش با یکدیگر زندگی می‌کنند، به دلیل ترس از مجازات‌شدن و مورد اتهام قرارگرفتن توسط جامعه تمایل چندانی برای بروزدادن آن ندارند و فقط در مواردی که شرایط زندگی به حدی سخت و دشوار شود که قابل تحمل نباشد، برای دستیابی به مشاوره و کمک‌های مالی و حقوقی به سازمان بهزیستی مراجعه می‌کنند. همچنین ارتکاب بزه اعتیاد و ضرب و شتم در این نوع از روابط بیشتر به وقوع می‌پیوندد و دلیل آن می‌تواند این باشد که مرتکب اطمینان دارد به دلیل عدم حمایت قانون از این نوع روابط و همچنین ترس طرف مقابل از مجازات و بی‌آبروشدن خودش برای داشتن رابطه نامشروع، عمل مرتکب بدون مجازات خواهد ماند و این امر باعث تجری وی نیز می‌گردد، لذا به منظور بهبود شرایط زندگی و رشد و تعالی خانواده و جهت حمایت از بزه‌دیدگان این نوع روابط راهکارهایی از جمله شناسایی و رفع علل به وجودآمدن هم‌باشی جنسی و تمایل افراد به برقراری این نوع رابطه، فرهنگ‌سازی در جامعه، جهت تغییر نگرش نسبت به افراد و عدم برجسب‌زنی بر آن‌ها و سعی در کنترل چنین روابطی جهت جلوگیری از روند افزایش آن، بازنگری در قوانین موجود، در جهت حمایت از زنان بزه‌دیده در این نوع روابط، تدوین و تصویب قوانین حمایتی از کودکان حاصل از این نوع رابطه جهت جلوگیری از بروز مشکلات بعدی مربوط به آن‌ها پیشنهاد می‌گردد.

مشارکت نویسندگان

حامد پوریان: جمع‌آوری مطالب و تدوین مقاله.

فاطمه احدی: راهنمایی و ارائه ایده و موضوع.

جمال بیگی: مشاوره و معرفی منابع.

نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت

پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

References

1. Hassanzadeh MJ. A research on the factors of tendency to white marriage. Ilam: The 6th Scientific Research Conference on New Approaches in Iran's Humanities; 2021. p.1-11. [Persian]
2. Arjomand Danesh J, Ayati SMR, Arabian A. The Nature and Legitimacy of White Wedding. Journal of Jurisprudence and Principles of Islamic Law. 2019; 11(4): 11-22. [Persian]
3. Hiekel N. The different meanings of cohabitation across Europe, How cohabiters view their unions and differ in their plans and behaviors. Amsterdam: University Press; 2017.
4. Carr D. Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate and Think about Marriage by Mark Regnerus and Jeremy Uecker. American Journal of Sociology. 2011; 117(3): 1012-1014.
5. Rosenfeld MJ, Roesler K. Cohabitation Experience and Cohabitation's Association with Marital Dissolution. Journal of Marriage and Family. 2018; 81(1): 42-58.
6. Ahmady K. A house with an open door: A comprehensive research on white marriage in Iran. Journal of Law Studies. 2019; 2(21): 1-18. [Persian]
7. Fox L. The Science of Cohabitation: A Step toward Marriage, Not a Rebellion. The Atlantic. 2014. Cited March 20, 2014. Available at: <https://www.theatlantic.com/health/archive/2014/03/the-science-of-cohabitation-a-step-toward-marriage-not-a-rebellion/284512/>.
8. Golchin M, Safari S. Tehran metropolis and the emergence of symptoms of new form of the Male-Female Relationships; The study of the fields, processes and consequences of cohabitation. Journal of Iranian Cultural Research. 2017; 10(1): 29-57. [Persian]
9. Ahmadvand Shahverdi M, Pourhosein R, Gholamali Lavasani M. A phenomenological exploration of cohabitation (Case study: Youth in Tehran). Rooyesh-e Ravanshenasi Journal. 2022; 10(11): 39-50. [Persian]
10. Aghaei M. A Criminological Analysis of White Marriage with a Sociological Approach. The Islamic Journal of Women and the Family. 2019; 7(16): 113-145. [Persian]
11. Sohrabzadeh M, Nowrozi M, Askari Kaviri A. White marriage; Motives and contexts. Journal of Sociology of Lifestyle. 2017; 3(9): 189-249. [Persian]
12. Azad Armaki T, Sharifi Saeed MH, Isari M, Talebi S. Cohabitation; the New Family Pattern in Tehran. Journal of Sociological Cultural Studies. 2012; 3(1): 43-77. [Persian]
13. Nikkhah H, Fani M, Asgharpour AR. Students' Attitude towards Marriage and Factors Affecting It. Journal of Applied Sociology. 2017; 28(3): 99-122. [Persian]
14. Golchin M, Seyyedi F. Family and marriage: An analytical and comparative look at the marriage and divorce of young people. Strategic Studies on Youth and Sport. 2009; 1(12): 121-156. [Persian]
15. Seyyedi Bonabi SB, Nazari Ahmadabad A. Muatati Marriage from the Viewpoint of Law and Jurisprudence. Journal of Islamic Law and Jurisprudence Researches. 2011; 7(23): 87-113. [Persian]
16. Bego E. Assessing Feasibility Study of informal, Settlements Upgrading: Are there GI Policy and Management, Implications? Case study of Windhoek, Namibia. Enschede: International Institut for Geo-Information Science and Earth Observation; 2003.
17. Akhter Ali M, Toran K. Migration, Slums and Urban Squalor: A Case Study of Gandhinagar Slum. Chennai: Proceedings of the Third International Conference on Environment and Health; York University; 2004. p.1-10.
18. Beigi J, Teymouri M. The Right to Health of Marginalized Citizens as a Human Right and the Challenges it Faces. Majale "Akhlāq-i-zīstī" (i.e., Bioethics Journal). 2021; 11(36): e20. [Persian]
19. Pourghahramani B. Comparative Study of Strategies to Protect Victims of Computer Crimes in the Criminal Law of Iran and International Documents with Emphasis on the Budapest Convention. Journal of Criminal Law Research. 2017; 8(1): 1-36. [Persian]
20. Kizza JM. Guide to computer Network security. London: Springer Publications Ltd; 2003.
21. Bajelani F. White marriage: Iran's legal and sociological approaches and consequences. Tehran: Sanjesh and Danesh Publications; 2018. [Persian]
22. Vaezi SM, Alipour SA. A Study of Legal rules of Privacy and its Protect in Iranian Law. Journal of Private Law. 2012; 7(17): 133-163. [Persian]
23. Abdi R, Ghaznavi I, Ghaznavi N. Criminological analysis of white marriage. Journal of New Achievements in Humanities Studies. 2020; 3(82): 42-49. [Persian]

24. Katoozian N. Civil rights course: Certain contracts. Tehran: Publications of the Publishing Company; 2015. [Persian]
25. Fouladiyan M, Baradaran Kashani Z, Dayyari M. Qualitative study of forming extra marriage affairs (Case Study: Women and men Divorce applicant in Mashhad). Journal of Social Studies and Research in Iran. 2021; 10(1): 1-37. [Persian]
26. Mohaghegdamad SM. Jurisprudential review of family law: Marriage and its dissolution. Tehran: Publications of Islamic Sciences Publishing Center; 2014. [Persian]
27. Bahrami L, Shakeri T. The study of perception of Married Women Facing Sexual Failure and Its Consequences. Journal of Social Work Research. 2023; 9(32): 69-103. [Persian]
28. Dorini Z. A review of the most important methods of preventing sexually transmitted diseases. Jiroft: Women's Reproductive Health Research Student Congress; 2020. [Persian]
29. Jahan Shila SH, Sadat Sajjadi M. Examining free relationships between boys and girls and its effects. Journal of Islamic Research on Gender and Family. 2020; 3(5): 41-59.
30. Aghaei M. Criminal theories. Tehran: Khorsandi Publications; 2007. [Persian]